

COMUNIUNEA EUHARISTICĂ, DESĂVÂRȘIRE A COMUNITĂȚII BISERICII

Preot asist. univ. dr. Cosmin Santi

Învățătura ortodoxă afirmă cu stăruință că Biserica este o comuniune de viață. Între viața de comuniune a credincioșilor în Biserică și viața lor de comunitate cu toți oamenii, pe planurile multiple ale existenței concrete, trebuie să fie un raport de vase comunicante. Astfel că între membrii comunității Bisericii, se stabilește o comuniune intimă, duhovnicească, o comuniune de dragoste. Mântuitorul Hristos învață că mai presus de orice, dragostea este aceea care întemeiază cea mai puternică comuniune omenească. Comuniunea înseamnă mai mult decât o asociație morală sau spirituală. Comuniunea înseamnă unirea spirituală pe care o produce și o realizează iubirea.

În epistolele pauline, termenul de comuniune exprimă ideea de participare a creștinului la viața în Hristos și la harurile Sale, împreună cu toți cei ce cred în El. Comuniunea creștină constă într-o relație dublă; relația între creștini unii cu alții și relația între creștini și Hristos.

Biserica nu este decât comunitatea sfințită prin și în jertfa lui Hristos, comunitate însuflețită de iubirea jertfelnică. Astfel privind Templul vechitamentar, de ce n-ar avea și comunitatea ca Biserică o Sfântă a Sfintelor, în care să se afle Hristos, oferind jertfa Sa neîncetat Tatălui și primind jertfa comunității și a fiecăruia ridicată în planul cel mai înalt și mai intim al comunității, unde este Dumnezeu însuși? Înseamnă deci, că există o unitate organică interioară între credincioși și vârful comunității – care este Hristos, piatra cea din capul unghiului (Matei 21, 42). Credinciosul singular, ajungând și el cu jertfa sa în cel mai intim interior al său și depășind egoismul exterior, întâlnește intimitatea vieții de comunitate, sau invers, străbătând prin iubire la înălțimile vieții de comunitate, se află pe sine însuși în ceea ce este el mai intim și mai autentic. În preot, Hristos coboară, sau iese în întâmpinarea noastră, în planul comunității, într-o comunitate nelipsită de intimitatea proprie și de intimitatea comuniunii. □ Biserica este Hristos ca jertfă și ca Arhiereu împreună cu noi ca jertfe și ca preoți, ridicați în această stare de El, realizând și El și noi, sau împreună, comunitatea prin preotul văzut, comun, care, departe de a anula

subiectivitatea și jertfa noastră, o potențază și o aduce până la împlinirea ei prin realizarea comunității liturgice.

Lucrările sfinte ale Bisericii își au originea în lucrarea Mântuitorului și a Sfinților Apostoli. Mântuitorul Hristos a instituit Sfintele Taine, iar Biserica le-a continuat. Lucrările de binecuvântare își au și ele originea în aceeași lucrare sfântă. Puterea sfințitoare a Bisericii rezidă și în prezența aceluiași ritual din cărțile de cult ortodoxe, care constituie o verigă în administrarea corectă a acestei puteri, dar și în păstrarea aceluiași duh al canonicității.

Astfel, jertfa cea fără de sânge este adusă în Sfânta Liturghie care are o structură de comuniune eclezială de o asemenea natură și putere, încât integritatea comunității stă și cade cu integritatea sinaxei euharistice. Unitatea comunității a fost totdeauna asigurată de nucleul credincioșilor care se împărtășesc, realizându-se așadar, comuniunea euharistică, toți hrănindu-ne din același potir. Liturghia rămâne mediul în care comunitatea devine comuniune prin cântarea comună, prin aceeași rugăciune, și așa cum am spus prin cuminecarea obștească. Deci, Liturghia nu este numai fast cultic, ci este în primul rând prilej de comuniune și împărtășire a întregii comunități creștine.

În cadrul Sfintei Liturghii, cea care realizează comuniunea în modul cel mai deplin este Sfânta Euharistie. Euharistia poate uni cu adevărat pe creștini pentru că este mai mult decât o voință a lor de a săvârși în comun un act de comemorare sau de semnificație simbolică. Cine caută înțelegerea Euharistiei prin iubirea care merge până la capăt află că în ea creștinii se întâlnesc în mod real unul cu altul, pentru că se întâlnesc în ceva mai presus de acordul voinței lor, adică se întâlnesc cu Hristos prezent în mod real cu Trupul și Sângele Lui comunicat lor. Ei își dau seama că Euharistia este centrul de iradiere a iubirii unificatoare a lui Hristos în toți cei ce se împărtășesc de ea.

Mesajul de chemare la o viață comunitară este de fapt mesajul creștin la dragoste și unitate. Îndemnul la iubire este în același timp îndemn la viața de comuniune adevărată, comuniune înțeleasă prin solidaritate între oameni.

Teologia românească cuprinde pagini impresionante cu privire la funcția comunitară a iubirii. Transpunerea prin iubire în adâncul intimității altuia, nu constituie numai calea celei mai adânci cunoașteri, dar în același timp ea marchează și calea celei mai strânse înfrățiri sau comuniuni dintre persoanele omenești. Prin fuziunea vieții intime proprii cu viața intimă a celuilalt, prin reciproca învăluire în căldura inimii, iubirea izbutește să-i lege pe oameni unii de alții. Dar iubirea nu înseamnă numai deschiderea și lansarea persoanei proprii către celălalt, numai hotărârea de a te dăruia numai tu, ci mai înseamnă intenția și voința de a realiza o comuniune cu el. O comuniune nu se realizează decât dacă iubirea pe care i-o arăți cuiva este luată în seamă și i se răspunde cu o iubire asemănătoare. Numai când celălalt răspunde pozitiv solicitărilor lansate de iubirea ta, numai când iubirea devine un dialog se poate vorbi de

înfăptuirea unei comuniuni¹ autentice, în cazul nostru a unei comuniuni de iubire, comuniuni de rugăciune și comuniuni euharistice. Comuniunea euharistică în Biserica Ortodoxă este cea mai adâncă formă de comuniune. Comuniunea euharistică dă viață membrilor Bisericii și fără ea, ca și fără Biserică, nu există mântuire. Ca taină a unirii cu Hristos, Sfânta Euharistie îi unește între ei pe toți cei ce se împărtășesc cu vrednicie din același potir și îi face pe aceștia să fie una, după cum Unul este Domnul nostru Iisus Hristos cu Care se unesc aceștia.

Comuniunea euharistică, sporește viața spirituală într-un dublu sens: ea comunică în această viață trăirea perfecțiunii creștine și, în mod special, taina vieții veșnice. Euharistia este taina care realizează comuniunea deplină a mădurelor în trupul lui Hristos, viața laolaltă în Biserică. În Euharistie, Biserica se produce pe sine, o osmoză între cele două jertfe; comunitatea se înalță continuu prin asimilarea ei în trupul jertfit al lui Hristos. Sfinții Părinți văd comuniunea euharistică ca singurul mod de a ține pe toți creștinii în unire. Trupul euharistic este unit nu numai prin dragoste, ci real, ontic. Prin participarea creștinilor la Sfânta Liturghie, și în speță la Cuminecătură, ei se bucură de anumite roade pe plan comunitar. Comuniunea cu Hristos prin Sfânta Euharistie trebuie să se manifeste prin realizarea unei comuniuni de iubire și credință cu ceilalți creștini.²

Comuniunea euharistică, adică Sfânta Euharistie este prezentată în general ca Taina în care sub chipul pâinii și al vinului se împărtășește credincioșilor însuși Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Însă, ea este o Taină mult mai complexă decât o poate prezenta o definiție didactică³, fiindcă aceasta implică prezența și lucrarea personală a Domnului Iisus Hristos potrivit cuvintelor Sale: „Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el” (Ioan 6, 56).

Prezența reală a lui Hristos în Euharistie este un adevăr confirmat de Sfânta Scriptură, de Sfânta Tradiție și de practica Bisericii noastre Ortodoxe. Mântuitorul însuși, promițând oamenilor împărtășirea cu Trupul și Sângele Său, îi asigură: „Eu sunt pâinea cea vie care s-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Iar pâinea pe care Eu o voi da pentru viața lumii este Trupul Meu” (Ioan 6, 51). Sfântul Apostol Pavel vorbește în termeni foarte preciși despre prezența reală a lui Hristos cu Trupul și cu Sângele Său, în Euharistia întemeiată de El și poruncită spre săvârșire Apostolilor Săi, precum și urmașilor acestora: „Paharul binecuvântării pe care-l binecuvântăm,

¹ Pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, „Legătura între Euharistie și iubirea creștină”, Studii Teologice, XVII (1965), nr.1-2, pp. 28-29.

² Pr. prof.dr. Dumitru Belu, Despre iubire, Editura Omniscope, Craiova, 1997, pp. 29, 111 și 115.

³ Drd. Gheorghe Ghișcă, „Idea de comuniune în Ortodoxie”, Ortodoxia, XXI (1969), nr. 3, pp. 413-414.

nu este, oare, împărțirea cu sângele lui Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este, oare, împărțirea cu trupul lui Hristos? Ca o pâine, un trup suntem cei mulți; căci toți ne împărțim dintr-o pâine” (1 Corinteni 10, 16-17). Și ceva mai departe adaugă: „Astfel, oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevređnicie va fi vinovat față de Trupul și Sângele Domnului. Să se cercereze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevređnicie osândă își mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului” (1 Corinteni 11, 27-29).

Euharistia este recapitularea unui mod de existență care își află desăvârșirea socială în asceza Bisericii. Asceza eclesială urmărește aservirea dorinței impersonale, individuale, primatului absolut al relației și comuniunii personale.⁴

Credința Bisericii în realitatea euharistică, în prezența reală a Trupului și Sângelui Domnului în Sfânta Liturghie, este veche și a fost mărturisită permanent și consecvent de toată Biserica. Sfinții Părinți ne dau mărturie în acest sens :

- Sf. Iustin Martirul: „Aducem în numele Lui jertfa pe care Domnul Iisus a poruncit să fie adusă, jertfa pâinii și a vinului în Euharistie” (Dialogul cu iudeul Trifon, cap. 4);

- Sf. Ciprian al Cartaginei: „Acolo unde este Euharistia, acolo este Biserica” (De ecclesiae catholicae unitate, cap. 5);

- Sf. Ioan Gură de Aur: „De aceea (jertfa de pe Golgota) o aducem și acum, care a fost adusă și nu s-a sfârșit” (Omilia 17 la Epistola Evrei);

- Sf. Ioan Damaschin: „Pâinea și vinul nu sunt niciodată închipuirea Trupului și Sângelui lui Hristos, ci însuși Trupul lui Hristos unit cu dumnezeirea. . . , pâinea și vinul sunt prefăcute în Trupul și Sângele Domnului” (Dogmatica 4, 13).

„Teologia Răsăriteană pune accentul pe prezența personală a Mântuitorului în Sfânta Euharistie, pentru că depășește opoziția dintre lumea naturală și cea supranaturală, prin ordinea rațională a creației care își are centrul de gravitație în Logosul etern al Tatălui.”⁵

Această Sfântă Taină a primit diferite numiri precum: binecuvântare (ευλο-γία), comuniune și unire (κοινωνία, ενωσις), Cina cea de Taină și dumnezeiască, Cina Domnului, Masa lui Hristos, Masa sfântă, Taina altarului, Pâinea Domnului, Pâinea lui Dumnezeu, Pâinea cerească, Pâinea spre ființă, paharul binecuvântării, paharul vieții, paharul mântuirii, jertfa sfântă, tainică etc.

Sfânta Taină a Euharistiei este cea mai mare Taină a Bisericii din trei considerente:

- Depășește puterea de înțelegere a minții omenești, deoarece simțurile noastre trupești nu observă nici o schimbare, pâinea și vinul se prefac în Însuși

⁴ Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, Iisus Hristos – Pantocrator, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, pp. 324-325.

⁵ Christos Yannaras, Libertatea Moralei, traducere de Mihai Cantuniari, Editura Anastasia, București, 2004, pp. 228-230.

Trupul și Sângele Domnului cu puterea Duhului Sfânt care se pogoară asupra materiei de jertfă, transformând-o;

- Dacă prin celelalte Sfinte Taine ni se împărtășește harul dumnezeiesc, în Sfânta Euharistie ni se dă izvorul harului, Hristos Însuși;

- Sfânta Euharistie nu este doar o Taină, ci jertfă reală, însă nesângeroasă adusă lui Dumnezeu de același Hristos împreună cu Biserica, Trupul Său tainic⁶, prin mâna și gura episcopului sau preotului liturghisitor cu puterea Duhului Sfânt, deci un act sinergic, o împreună lucrare divino-umană.

Asigurarea despre prezența Sa reală în Euharistie cu Trupul și Sângele Său și semnificația acestei prezențe ne-o dă Însuși Mântuitorul. El a pus baza ei și a explicat-o prin cuvintele Sale. Iisus Hristos instituie formal Taina Euharistiei la Cina cea de Taină, atât prin cuvinte, cât și prin prima ei săvârșire directă de către El însuși. Astfel cuvintele de la Matei 26, 26-28 ce sunt cuprinse în anaforaua liturgică sunt fundamentul instituirii acestei Sfinte și Dumnezeiești Taine: „Iar pe când mâncau ei, Iisus, luând pâine și binecuvântând, a frânt și, dând ucenicilor, a zis: Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu. Și luând paharul și mulțumind, le-a dat, zicând: Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor”, iar anamneza sau aducerea aminte o regăsim la Luca 22, 19: „Aceasta să faceți spre pomenirea Mea.” Aceste cuvinte de la Cina Domnului, arată lămurit faptul că această Taină își are temeiul în răstignirea și Învierea Domnului. Euharistia este anticiparea tainică a jertfei de pe Golgota și a Învierii. Aceste momente din istoria mântuirii neamului omenesc au fost subliniate și elogiuate de către imnograful creștini în peste 150 de texte liturgice de o frumusețe deosebită, prezente în toate cărțile noastre de cult: „Răstignit ai fost cu trupul, Cel ce ești fără de patimă, după firea Tatălui; împuns ai fost în coastă, izvorând lumii sânge și apă. Tu ești Dumnezeu nostru și pe Tine Te slăvim.”⁷

Sfânta Împărtășanie ne ridică în planul existenței înduhovnicite și ne unește în mod concret și haric cu Hristos Mântuitorul. De aceea, se cuvine să fim conștienți că Iisus Mântuitorul ni se dă de fiecare dată când ne împărtășim cu Sfintele Taine, căci Trupul Lui este adevărată mâncare și Sângele Lui – adevărată băutură (Ioan 6, 55).

Deci, „cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste”⁸ trebuie să ne apropiem de Iisus Hristos care este prezent real în Sfânta Euharistie.

⁶ Ibidem

⁷ ***, *Îndrumări Misionare*, Editura Institutului Biblic și de Misiunea al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, pp. 528-529.

⁸ ***, *Penticostarul* - adică sfințele slujbe de la Duminica Paștilor până la Duminica Tuturor Sfinților, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999, Duminica a treia după Paști, a Sfințelor femei mironosițe și a Dreptului Iosif, la Utrenie, Canoanele, Canonul Mironosițelor-alcătuire a lui Andrei Criteanul, Cântarea 1, Stihira a II-a, glasul al IV-lea, p. 94.

Euharistia este Taina prezenței celei mai depline și a lucrării celei mai eficace a lui Iisus Hristos în Biserică și prin ea în lume. El este prezent în Euharistie cu trupul Său luat din Fecioara Maria, răstignit pe cruce, înviat, înălțat la cer și tronând la dreapta Tatălui, pentru a ne face părtași de toate cele ce s-au făcut în Trupul Său. În Euharistie este concentrată toată mântuirea noastră pentru a ne-o însuși personal. Euharistia, unindu-ne cu Hristos, ne face asemenea Lui, imprimând și în noi starea capabilă de jertfă, puterea învierii și a slavei veșnice. Întreaga Tradiție moștenită de Biserica Ortodoxă de la Biserica primară afirmă că Domnul este prezent real în Euharistie, prin prefacerea pâinii și a vinului în Trupul și Sângele Său. Dar ea s-a ferit să explice modul cum se face această prefacere și care este raportul Trupului și Sângelui Domnului cu chipurile pâinii și vinului care persistă după prefacere. Totul este o taină, dar și o anamneză.

Această amintire nu se referă doar la un fapt care aparține trecutului, ci înseamnă, în același timp, și o rămânere a lui Hristos, jertfit și înviat, în unire cu noi. Întruparea, răstignirea și învierea constituie o realitate care se prelungește pe plan spiritual în noi, prin starea de jertfă și înviere a lui Hristos înălțat pe scaunul slavei Sale cerești.⁹ Astfel, Cina cea de Taină arată că Însuși Domnul a instituit Euharistia, ca să vină și să rămână mereu cu noi ca Domnul Cel jertfit și înviat până la sfârșitul veacurilor.

După rostirea anamnezei care rezumă iconomia mântuirii, preotul invocă pe Domnul prin epicleză să trimită pe Duhul Său cel Sfânt peste Sfintele Daruri ca să le prefacă în Trupul și Sângele Său prea scump. Prefacerea Darurilor euharistice în Trupul și Sângele Domnului arată că sensul Sfintei Euharistii este acela de a fi mijloc de dialog între Hristos și Biserică. Hristos este Arhiereul nostru veșnic, Care ne comunică starea Sa de jertfă, prin Taine, în general, și prin Euharistie în particular, ca să ne înfățișeze și pe noi ca jertfe duhovnicești înaintea Tatălui. Euharistia în viața de veci va fi ca o încununare a iconomiei dumnezeiești, ca o unire desăvârșită între creație și Hristos, când „Dumnezeu va fi totul în toate” (1 Corinteni 15, 28).

Pentru a înțelege prefacerea euharistică în cadrul acestei înălțări spre Hristos a comunității și a credincioșilor, trebuie să se țină seama că Trupul Domnului de după înviere și înălțare este un trup devenit luminos, spiritualizat prin acțiunea Duhului Sfânt, este un trup ridicat la starea de lumină, care nu e numai naturală, ci și dumnezeiască, neputând fi văzută de ochii naturali. Iar spre starea aceasta se mișcă și trupurile celor credincioși, având în ascunsul lor încă de pe acum o arvună a acestei stări prin unirea cu Hristos și prin acțiunea Duhului Lui în ei. Sfântul Grigore Palama a vorbit adeseori de această lumină

⁹ ***, *Liturghierul* - care cuprinde dumnezeieștile liturghii ale sfinților noștri părinți: Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare, și Liturghia Darurilor mai înainte sfințite, precum și rânduiala Vecerniei, Utreniei, Dumnezeieștii Proscomidii, Liturghiei cu arhiereu etc., Editura Institutului Biblic și de Misiunea al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995, p. 170.

care a acoperit trupul Domnului pentru ochii naturali la Schimbarea la față și de lumina spirituală care va acoperi trupurile sfinților în viața viitoare. Starea de luminozitate a Trupului Domnului, spre care înaintează în ascuns și trupurile noastre, este solidară cu starea nouă a lumii, care a început o dată cu învierea lui Hristos și cu existența Bisericii prin pogorârea Duhului Sfânt.

Legea Vechiului Testament arată că potrivit vocii lui Dumnezeu nu poate exista Biserică fără preot și fără jertfă, iar Noul Testament subliniază că Hristos este Arhiereu și Jertfă veșnică, Care lucrează asupra credincioșilor prin slujitori sfințiți. Preotul rămâne în Biserică, garanția legăturii obiective a credincioșilor cu Hristos, ca să nu se confunde pe Hristos, cu mintea lor, ci, dimpotrivă, ca ei să aibă „mintea lui Hristos”. Prin lucrarea obiectivă a preotului din Biserică, Hristos coboară către credincioși, prin Sfânta Euharistie, ca să-i înalțe la comuniunea de viață veșnică a Sfintei Treimi.¹⁰

În esența sa, Jertfa euharistică este aceeași cu Jertfa de pe Cruce, jertfindu-se pe altar același Miel al lui Dumnezeu care S-a răstignit pe cruce. Între cele două jertfe există nu numai o strânsă legătură, ci și o adevărată identitate: jertfa de pe Cruce este adică, în esența ei, una și aceeași cu cea de pe Cruce. Adevăratul preot sacrificator sau săvârșitor al jertfei este Mântuitorul Hristos. Materia sau darul de jertfă este același cu cel adus de Hristos pe Cruce, adică Sfântul Său Trup și Sânge. Primitorul jertfei din Liturghie este același cu al celei de pe Golgota. Există totuși câteva deosebiri de formă sau aparență externă:

- Jertfa de pe Golgota s-a adus în chip sângeros, cea din Liturghie se aduce în mod sacramental, nesângeros;

- Jertfa de pe cruce a fost adusă de Hristos singur, pentru mântuirea tuturor oamenilor, pe când cea din Liturghie este adusă nu numai din partea Lui, ci și din a Bisericii sau obștii credincioșilor;

- Jertfa sângeroasă de pe Cruce s-a adus într-un singur loc și o singură dată pentru totdeauna; jertfa din Liturghie se aduce de-a pururi și pretutindeni unde sunt biserici și altare creștine;

- Jertfa din Liturghie este o formă de prelungire în timp, de actualizare sau de perpetuare în mijlocul nostru, a prezenței lui Hristos, Cel înjunghiat o dată pentru totdeauna.¹¹

Între aspectul de jertfă și cel sacramental al Euharistiei nu se poate face o separație strictă: a oferi înseamnă totodată a primi. Aceasta se întâmplă în raportul nostru cu orice om. Dar momentul prefacerii, în care se pune în relief în special aspectul de jertfă al Euharistiei, și cel al împărțirii, în care se pune în relief îndeosebi aspectul ei de sacrament, se mai deosebesc și prin aceea că momentul prefacerii sau al jertfei actualizează jertfa lui Hristos pentru comunitate, corespunzător cu faptul că El s-a jertfit pe Golgota pentru toată

¹⁰ Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *op. cit.*, p. 327.

¹¹ *Ibidem*, pp. 330-336.

omenirea, pe când momentul împărtășirii corespunde trebuinței ca omul să se decidă personal pentru însușirea jertfei lui Hristos. În Agnețul ce se preface este reprezentat duhul comunității ca întreg. O Biserică vie e o sursă de viață pentru fiecare membru al ei. Dar mai este necesar și ca omul să se decidă ca atare printr-un act distinct al său, pentru ca să se folosească deplin de jertfa lui Hristos, prin unirea personală cu El. Faptul că „miridele” pentru credincioși ca persoane stau în jurul Agnețului prefăcut, fără să se fi prefăcut și ele însele, dar se toarnă în Sfântul Potir, sau în Sângele lui Hristos în preajma împărtășirii mirenilor, sau după aceea, poate exprima tocmai această decizie personală a lor de a se uni cu Hristos, manifestată prin împărtășire, „Sfânta Euharistie fiind Taina care încununează Botezul și Mirungerea și prin care Hristos constituie Biserica drept Trup al Său, pe care o păstrează în unitatea ei de comuniune.”¹²

Dacă prin Taină Dumnezeu ne împărtășește lucrarea Sa, ca har și ca dar, iar prin jertfă noi oferim lui Dumnezeu cele ale noastre și chiar ființa noastră, în Euharistie se întâlnesc aceste două mișcări: „de la noi la Dumnezeu și de la Dumnezeu la noi”¹³, în modul cel mai complex și mai accentuat. Actul de Jertfă și cel de Taină al Euharistiei sunt nedespărțite. Chiar ca Jertfă ea este o Taină, căci dăruindu-ne lui Dumnezeu ne înălțăm și ne împărtășim de simțirea și de binecuvântarea Lui.

Euharistia este o jertfă și o taină unificatoare. Ea unifică în Trupul lui Hristos pe toți cei ce se adună să o săvârșească împreună printr-un preot al lor, hirotonit de episcopul lor. Îi unifică prin faptul că Hristos îi adună pentru a-i oferi Tatălui în Sine ca jertfă și prin faptul că toți se împărtășesc de El. Dar îi unifică totodată în același Hristos pe toți cei ce săvârșesc aceeași Euharistie și se împărtășesc în tot locul din ea, prin preoții hirotoniți de episcopii ce stau în comuniune.

Dându-se nouă în Sfânta Euharistie, Mântuitorul ne atrage pe toți la Sine însuși ca om, în această stare de totală predare Tatălui, ca jertfă adusă din iubire, ca om, ca să atragă și iubirea Tatălui față de noi, după ce El, Iisus Hristos, și-a atras această iubire, ca om, în numele nostru. În fața lui Hristos-Iisus care se predă Tatălui ca jertfă, Tatăl privește cu iubire față tuturor oamenilor.

Dar și noi oamenii suntem chemați să ne însușim starea de jertfă a lui Hristos către Tatăl, pentru ca iubirea cu care ne privește Tatăl, în mod potențial pe toți, în Fiul Său, să devină o iubire actuală și activă (concretă) față de fiecare dintre noi, care suntem conștienți de chemarea noastră în fața lui Dumnezeu și ne însușim starea de jertfă a Fiului Său, ca om.¹⁴ Numai așa vom putea deveni fii

¹² Pr. prof. dr. Ene Braniște, *Liturgica Specială*, Editura Nemira, București, ³2002, pp. 222-223.

¹³ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, ²1997 p. 71.

¹⁴ Idem, *Teologia Euharistiei, Ortodoxia*, XXI (1969), nr. 3, p. 341.

ai lui Dumnezeu, prin asumarea Jerfei Fiului Său, prin participarea noastră la Jertfa Euharistică, prin epectază, adică agonisind har după har.

Ospățul euharistic are un profund caracter eshatologic, este o formă de anticipare a Parusiei, de preînchipuire și de pregustare a bunătaților de la masa cerească pe care El o rezervă celor ce-L iubesc. Ioan Zizioulas spune: „În Euharistie, Biserica își contemplă natura eshatologică. Euharistia are privilegiul unic de a reuni într-un tot, într-o experiență unică, opera lui Hristos și a Sfântului Duh și de a exprima considerații eshatologice prin realități istorice, îmbinând în viața eclesială elementul instituțional cu cel harismatic. Când eshatonul ne vizitează, anamneza Bisericii capătă paradoxul euharistic pe care nici o conștiință istorică nu-l poate înțelege vreodată, anume memoria viitorului, așa cum o găsim în anfora liturgică. În Euharistie Biserica instituie spațiul eshatologic în care faptele mântuitoare ale lui Dumnezeu, mai cu seamă Jertfa lui Hristos, sunt amintite de Dumnezeu.”¹⁵ Astfel, în Euharistie pregustăm taina Împărăției încă din lumea aceasta. Hristos este prezent și se dăruiește Bisericii Euharistice, prin care atrage lumea în comunitatea Sa eshatologică.¹⁶ Împărtășania este baza comunității creștine, forța unității și a solidarității ei, și ancorarea credinciosului în comunitatea - trup hristic.

Partea văzută a Sfintei Euharistii o constituie pâinea dospită, nu azimă, și vinul curat fermentat, nu mustul. Pâinea trebuie să fie din grâu curat, iar vinul din struguri curat amestecat la vremea convenită cu apă. Această materie este de instituire divină. Pâinea și vinul sunt alimentele care nu doar întrețin existența fizică a omului, ci și o simbolizează, în chipul cel mai expresiv și mai potrivit; pâinea este simbolul cel mai adecvat al trupului omenesc, iar vinul este simbolul sângelui. Pâinea și vinul simbolizează totodată și unitatea sau comuniunea spirituală, care-i leagă între ei pe toți membrii Bisericii, făcând din toți un singur trup: Trupul tainic al Domnului, adică Biserica.¹⁷

Referitor la pâinea și vinul euharistic, Christos Yannaras zice: „În Euharistia Bisericii, Hristos este pâinea și vinul, este lumea în plinătatea ei existențială, ca loc al unității personale a ziditului cu neziditul – Trupul și Sângele lui Hristos. Trupul și sângele înseamnă viață, care se comunică și se face împărtășită, realizând Biserica drept unitate și multitudine existențială, ca manifestare personală a buneii alcătuirii pline de iubire a lumii și ca posibilitate de intrare în erosul comuniunii treimice.”¹⁸

¹⁵ Adrian Lemeni, *Sensul eshatologic al creației*, Editura ASAB, București, 2007, pp. 255, 260, 261.

¹⁶ Î.P.S. prof. dr. Nifon Mihăiță, Arhiepiscopul și Mitropolitul Târgoviștei, *Misiologie Creștină*, Editura ASA, București, 2005, pp. 48, 51.

¹⁷ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op. cit.*, pp. 232-233.

¹⁸ Christos Yannaras, *Persoană și Eros*, traducere de Zenaida Luca, Editura Anastasia, București, 2000, p. 143.

Săvârșitorul văzut al Sfintei Taine a Euharistiei este episcopul sau preotul, în virtutea puterii și poruncii date lor de Mântuitorul Hristos prin Apostoli și ca organ văzut al Arhiereului și Preotului nevăzut Hristos. Prin episcop sau preot, Euharistia se leagă de Biserică și este a Bisericii. Aceștia înalță rugăciunile comunității în comuniune cu credincioșii, și aduc jertfă lui Hristos ca jertfă pentru Biserică și ca jertfă a Bisericii.

Referitor la pregătirea preotului pentru săvârșirea Sfintei Jertfe, precum și responsabilitatea pe care o are față de Sfânta Împărtășanie, în sensul în ce fel și cui o poate administra, relatăm enunțul unei vechi prescripții canonice: „Străduiește-te, o, preotule, să fii lucrător fără de rușine, drept învățând cuvântul adevărului. Niciodată să nu mergi la slujba sfântă având vrăjmășie împotriva cuiva, ca nu cumva să alungi pe Mângâietorul în ziua sfintei slujbe. Nu te judeca, nici nu te certa, ci stăruind în biserică roagă-te și citește până la ceasul în care trebuie să săvârșești dumnezeiasca slujbă tainică, și astfel să păsești la sfântul altar cu pocăință și cu inimă curată, neprivind încoace și încolo, ci cu frică și cu cutremur să stai în fața Împăratului cerurilor. Nu grăbi ori scurta rugăciunile din cauza purtării de grijă omenеști și nu ține seama de fața oamenilor, ci privește numai la Împăratul cel ce stă de față și la puterile cerești care stau împrejur. Fii vrednic îndeplinitor al sfințelor canoane. Nu liturghisi împreună cu cei ce sunt opriți de a liturghisi. Bagă de seamă înaintea cui stai, cum liturghisești și pe cine împărtășești. Nu uita porunca Domnului și a Sfinților Apostoli care zice: „Nu dați sfințele câinilor și nu aruncați mărgăritarele înaintea porcilor” (Matei 7, 6). Păziți-vă de astfel de câini și de celelalte. Vezi să nu cazi de frica oamenilor; nu da pe Fiul lui Dumnezeu în mâinile nevrednicilor. Nu te teme în acel ceas de careva dintre cei slăviți ai pământului, nici de cel ce poartă coroană. Celor care sunt vrednici de dumnezeiasca împărtășanie, să le-o dai în dar, precum și tu însuși ai primit-o. Să nu o dai celor ce nu li se permite de dumnezeieștile canoane, căci îi se socotesc a fi ca păgânii; și dacă nu se convertesc, vai atât lor, cât și celor care îi împărtășesc. Bagă de seamă (nu mă privește pe mine, ci pe tine) ca nu cumva din neglijența ta oarecine sau altceva să atingă Sfintele Taine, nici să se umezească sau să se afume, sau să umble cu ele cei profani și nevrednici. Dacă vei ține seama de acestea și de unele ca acestea, te vei mântui atât pe tine, cât și pe cei ce ascultă de tine.”¹⁹

Primitorii Sfintei Euharistii sunt toți creștinii, inclusiv copiii. Sunt excluși de la primirea împărtășaniei cei scoși din sânul Bisericii pentru motive de erezie și schismă, apostazia și cei opriți de duhovnici la spovedanie.

Cu privire la deasa sau rara împărtășire, Sfântul Ioan Gură de Aur într-o prescripție canonică zice: „Mulți se împărtășesc cu această Sfântă Jertfă o dată pe an; alții de două ori; alții mai des; și către toți aceștia se îndreaptă

¹⁹ Arhid. prof. dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ediția a III-a, f.e., Sibiu, pp. 524-525.

cuvântul nostru. Dar nu numai către cei ce sunt aici, ci și către cei ce sunt în pustietăți; căci aceștia o dată pe an fac acest lucru. Deci care trebuie lăudați, cei care o dată, sau care adeseori, sau care rareori se împărtășesc? Nici pe cei ce se împărtășesc o dată, nici pe cei ce de multe ori, nici pe cei ce de puține ori, ci pe cei ce cu conștiința curată se împărtășesc și a căror viață este ireproșabilă. Unii ca aceștia, totdeauna, iar cei ce nu sunt de acest fel nici-odată să nu se apropie de cuminecătură. Dar de ce? Fiindcă aceștia primesc asupra lor judecata și osânda, cât și pedeapsa și pedeapsa; și nu te mira, căci precum hrana care după firea sa este nutritivă, dacă ajunge în sucuri stricătioase, distruge și strică totul, și cauzează boală, tot astfel și Sfintele Taine. Tu te desfătezi la masă duhovnicească și apoi iarăși îți întinezi gura cu noroi? Ungi cu mir binemirositor și apoi iarăși umpli de mizerie, împărtășindu-te după un an? Crezi că îți ajung patruzeci de zile spre a te curăți de păcatele comise timp îndelungat și după o săptămână iarăși te întorci la cele de mai înainte? Spune-mi ori de vindecându-te în patruzeci de zile de boala îndelungată și apoi iarăși înapoiindu-te la mâncărurile care au pricinuit boala, nu ai pierdut atâta osteneală de mai înainte, cât ți-ai și stricat mai mult? Căci dacă cele firești se schimbă, cu atât mai mult se schimbă cele ce depind de voință. Tu dai patruzeci de zile pentru sănătatea sufletului, și oare să nu aștepti nici patruzeci pentru ca Dumnezeu să te ierte. Spune-mi, glumești? Pentru aceea și diaconul rostește zicând: «Sfintele sfinților», adică cel ce nu este sfânt să nu se apropie. Nu zice numai: Cel ce este curat de păcate, ci cel ce este sfânt.»²⁰

În ceea ce privește roadele sau efectele împărtășirii acestea sunt următoarele:

- unirea reală cu Hristos, conform promisiunii Sale: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el” (Ioan 6, 56).

- curățirea de păcate și progresul în viața spirituală, conform formulei liturgice de împărtășire: „Se împărtășește robul lui Dumnezeu... spre iertarea păcatelor și viața de veci” (Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur).

- făgăduința Învierii și a vieții de veci: „Cel ce va mânca din pâinea aceasta (Euharistie) nu va muri în veci” (Ioan 6, 51).

Pentru cei ce se împărtășesc cu nevrednicie efectul este osânda, conform cuvintelor Sf. Ap. Pavel: „Să se cerceteze omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului” (1 Corinteni 11, 28-29).

Actualizând cele expuse, putem spune că în cadrul societății tehnocratice contemporane, a vorbi de dinamismul social al comunității euharistice – episcopat sau parohie – pare cel puțin o utopie romantică ori o nostalgie poetică. Dinamismul social al comunității euharistice îl găsim bine încheșat în epoca

²⁰ *Ibidem*, pp. 526-527.

Imperiului Bizantin, care aplica în dimensiunile lumii locuite, liturghia dinamică și activă a comuniunii euharistice: lumea locuită oikoumènè capătă în Bizanț profunzimea mistică și sensul dinamic al cuvântului asomptiune (asumare). Limitele acestei liturghii sunt inamovibile. Dar, „dinamismul social al comunității euharistice nu dispăre odată cu căderea Bizanțului. El este numai redus, trecând de la limitele lumii locuite (oikoumènè), la cele ale vieții sociale și culturale a greșității aservite barbariei otomane.”²¹ Acest dinamism social al comunității euharistice poate fi înțeles doar în perspectivă ethosului local, în cadrul unei comunități bine determinate, care se realizează în cele din urmă printr-o comuniune de iubire, care nu poate fi decât Biserica.

În concluzie, Biserica – comunitatea credincioșilor, realizează comuniunea prin iubirea lui Hristos, Care este prezent și Se dăruiește Bisericii euharistice, atrăgând lumea în comunitatea Sa eshatologică. Sfântul Vasile cel Mare zice: „Ce ar putea fi mai plăcut decât ca pe cei împărțiți într-o așa mare mulțime de locuri să-i vezi legați într-o singură armonie a membrilor prin unitatea dragostei în Trupul lui Hristos?”²² Aspectul de jertfă și de comuniune sunt inseparabile în structura Liturghiei Ortodoxe și a cultului creștin în general: „Că Tu ești Cel ce aduci și Cel ce Te aduci, Cel ce primești și Cel ce Te împarți.”²³ Întreaga teologie liturgică și patristică insistă asupra faptului că prezența lui Hristos în Tainele Bisericii constituie sursa vieții și unității spirituale, personale și comunitare: „Iar pe noi, pe toți, care ne împărtășim dintr-o pâine și dintr-un potir, să ne unești unul cu altul, prin împărtășirea aceluiași Sfânt Duh.”²⁴ Biserica este deci, comunitatea sfințită prin și în jertfa lui Hristos, comunitatea însuflețită de iubirea jertfelnică. Biserica are deci, două caracteristici: să stea în relație de slujire cu Dumnezeu, adică să fie sfântă, și să constituie o comunitate de iubire, prin jertfa euharistică a lui Hristos.

---

²¹ Christos Yannaras, *Libertatea Moralei*, traducere de Mihai Cantuniari, Editura Anastasia, București, 2004, pp. 231-234.

²² Sfântul Vasile cel Mare în *Dicționar filocalic*, ediția a II-a, alcătuire de Ignatie Teoforul, Editura Cavallioti, București, 2001, p. 41.

²³ ***, *Liturghierul*, p. 139.

²⁴ *Ibidem*, p. 222.